

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет історії та філософії

(повне найменування факультету)

Кафедра культурології

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «**Проблеми українського кінематографу: виклики глобального
кіноринку**»

«Problems of Ukrainian Cinema: Challenges of the Global Film Market »

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 034 Культурологія

Голенковська Ксенія Вадимівна

Керівник д.філос.н., проф. Богата Л. М. _____

Рецензент к.філос.н., доц. Левченко В.Л. _____

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ __ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № __

протокол № __ від _____ 2020 р.

Оцінка _____ / _____ / _____ (за
національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

Одеса –2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Кіномистецтво, кіноіндустрія, кінознавство, кінематограф – розрізнення понять.....	6
1.1. Кіномистецтво	6
1.2. Кіноіндустрія	11
1.3. Кінематограф та кінознавство	15
Розділ 2. Глобальний кіноринок: історія та сучасність.....	20
2.1 Історія формування глобального кіноринку.....	20
2.2 Особливості сучасного глобального кіноринку.....	26
Розділ 3. Український кінематограф в умовах проблем глобального кіноринку.....	34
3.1. Проблеми глобального кіноринку.....	34
3.2. Кінофестивальний рух як стимул розвитку кінематографа.....	39
3.3 Традиційні і нові проблеми розвитку українського кінематографа....	46
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	57

Вступ

Напевно усі можуть спостерігати певний ривок українського кінематографу за останні роки. Кожного року у прокаті кінотеатрів Україна з'являється 2-3 стрічки. Велика кількість фільмів просто «існує у просторі інтернету». Набули популярності українські кінофестивалі, котрі можуть відвідати пересічні глядачі, українські зірки, актори, кінокритики, або зацікавлені кіномани з-за кордону. Ситуація з вітчизняним кіно помітно змінюється, насамперед, порівняно з початком XXI століття. Але чи можна сказати, що кіно розвивається не тільки кількісно, але й якісно? Таке запитання залишається відкритим.

Філософи, культурологи, мистецтвознавці намагаються довести, що вплив кіно на свідомість населення стає значно більшим, аніж впливи книжок, паперових та мережевих видань.

Кіновиробництво також посилює своє втручання в усі сфери економіки. Кіноіндустрія стає значної складовою креативної економіки. Наприклад, тільки в 2016 році по всьому світові було продано понад 6,8 млрд квитків в кінотеатри, що становить загальний прибуток понад 30 млрд. доларів США. А якщо ще врахувати телебачення, повторний перегляд фільмів з домашньої колекції або відеопрокату, колосальні обсяги продажів кінопродукції на «чорному ринку», цифри стануть ще більш значними.

Актуальність проблеми

За роки української незалежності вітчизняне кіно пережило і застій, і безгрошів'я, і байдужість чиновників. Однак воно зуміло не тільки не зникнути, а й заслужити певне визнання за кордоном. Поступово вимальовується нове покоління кінематографістів. Але головна проблема полягає в тому, що сучасне кіно не може здобути популярності саме у українського глядача. У зв'язу з цим виникає ціла низка запитань, які потребують дослідження. При цьому важливо враховувати те, що національне кіно існує в умовах процесів,

які відбуваються в межах глобального кіноринку. Тому й проблеми національного кінематографу тісно пов'язані з проблемами глобального кіно.

Історія українського кіно досліджувалася такими фахівцями, як Піленко І.Г., Калабихина Е.А; Брюховецька Л.А.

Сучасне українське кіно аналізується в роботах таких дослідників, як Ульянова М.А., Бельська Т. В.

В процесі написання роботи була опрацьована література, в якій аналізувалися проблеми глобальних кіноринків. В цьому контексті були залучені тексти Корнієнко І.К, Зубвіна І. Б.

Мета роботи висвітлення проблем українського кінематографу на тлі процесів, які відбуваються на глобальному кіноринку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд дослідницьких завдань, а саме:

– проаналізувати значення термінів, які використовуються у сучасних дослідженнях кіно (*кінематограф, кіноіндустрія, кіномистецтво, кінознавство*);

– зафіксувати основні етапи формування глобального кіноринку;

– експлікувати особливості сучасного глобального кіноринку;

– виявити проблеми, які існують на глобальному ринку кіно;

– охарактеризувати сучасний український кінофестивальний рух як стимул розвитку кінематографа;

– виокремити традиційні і нові проблеми розвитку українського кінематографу.

Об'єктом дослідження виступає український кінематограф, який існує на тлі глобального кіноринку.

Предмет дослідження – проблеми сучасного українського кінематографа.

Ступінь розробленості проблеми. Сучасне українське кіно наш глядач не дивитися. Проблема полягає у тому, що глядачі звикли дивитись комерційне

кіно або кіно, яке чіпляє. Частіше всього проблема полягає у доступі до національного кінематографу. Фільми ,які випускає Україна майже кожного року все складніше знайти на просторах інтернету. Не дивлячись на умови розвитку національного кіно, глядачі все одно цікавяться роботами, які випускає країна.

Методи дослідження, що використовувалися в роботі: в процесі висвітлення історії українського кіно використовувався історіографічний метод. Метод порівняльного аналізу застосовувався на етапі порівняння проблем національного та глобального кіноринків. Метод проблемного і текстуального аналізу був запроваджений для виявлення ключових проблем українського кіно. Також в межах роботи використовувалися загальнонаукові методи (аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, конкретизація, класифікація).

Логіка роботи: У вступі обґрунтовано актуальність теми, методи, які використанні в роботі, мета та цілі. Перший розділ присвячений розрізненню понять «кінематограф», «кіноіндустрія», «кінознавство» та «кіномистецтво». Він складається з трьох підрозділів, в яких розкриваються ці поняття. Другий розділ досліджує глобальний світовий кіноринок, та його історію. В третьому розділі аналізуються проблеми кінематографу, та розглядається кіне фестивальний рух – як один з напрямків кіномистецтва. Закінченням роботи є висновки, що відповідають на питання , поставлені у роботі, списки використаних джерел і літератури.

Структура роботи включає в себе вступ, три розділи (7 підрозділів), висновки та список використаних джерел та літератури (41 позиція).

Загальний обсяг роботи – 60 сторінок.

ВИСНОВКИ

Сучасний український кінематограф є складовою потужної глобальної кіноіндустрії, яка прискорено розвивається, але має безперечні проблеми, як на глобальному, так і на національному рівнях.

Дослідження кінематографу спирається на низку ключових термінів, значення яких уточнено в межах роботи.

Кіно є наймолодшим видом мистецтва, виникнення якого безпосередньо пов'язане з науково-технічним прогресом, передусім у галузі оптики, хімії, фотографії. Водночас кіно жодною мірою не можна назвати «технічним» мистецтвом. Споконвічна потреба людини в образному осмисленні дійсності породила цей спосіб творчого освоєння світу. За своєю природою кіно є синтетичним, воно поєднує елементи драматургії, театру, живопису, музики, хореографії. Водночас в межах кіномистецтва виникли специфічні прийоми, зокрема: використання ракурсу (кута зору кінокамери), зміни планів (загальний, середній та великий), монтаж, який об'єднує окремі кадри у логічній послідовності та дає змогу передати емоційне й психологічне напруження епізоду.

З точки зору художньої якості кіно поділяють на масове та авторське.

Авторське кіно – звільнене від розхожих стереотипів і сповнене продуктивними ідеями. Незважаючи на те, що авторське кіно перебуває в деякій опозиції до масового, саме воно формує ті тенденції, «знахідки», які потім використовують у комерційному кіно.

Кінематограф – галузь культури та економіки, що поєднує усі види професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням та демонструванням фільмів, а також навчально-наукову роботу з дослідження кінопроцесів. Існування творів кінематографа зумовлене культурно-історичними й соціально-психологічними закономірностями. Кінематограф сам по собі є системою і має складну організацію, яка формується в сучасному комунікаційному просторі.

Кіноіндустрія – галузь промисловості, що займається виробництвом і розповсюдженням, маркетингом і прокатом кінофільмів. У багатьох країнах кіноіндустрія є важливою галуззю економіки. Виробництво кінофільмів зосереджено у кіностудіях. Готові фільми демонструють у кінотеатрах, по телебаченню, поширюють різними носіями інформації для перегляду у домашніх умовах.

Кіномистецтво – це різновид образотворчого мистецтва, винайдений у ХІХ столітті й набувший популярності у ХХ столітті. Кіномистецтво пов'язане з оперуванням рухомими образами і звуком, воно відтворює реальну дійсність у художніх та художньо-документальних фільмах, синтезуючи образне розмаїття, яке вже існує в культурі. Кіномистецтво розвиває власні зображально-виражальні засоби, спрямовані на творче переосмислення реального буття. Кіномистецтво розвиває в кожній людині творчу фантазію, спроможність винаходити нові, нетрадиційні смисли повсякденного існування.

Кінознавство – наука, яка намагається теоретично пояснити та обґрунтувати витвір кіномистецтва, тобто – кінофільм. Паралельно існують та розвиваються естетична, комунікативна та економічна теорії фільму. Окрім цього розрізняють два напрямки кінознавства: з точки зору виробництва кінофільму та з точки зору дослідження сприйняття фільму та його вплива на глядача.

Сучасне кіно існує в умовах глобалізації. Глобалізація як процес характеризується, у першу чергу, об'єднанням між народами та початком зародження глобальних форм співіснування людства. Кінобізнес, безперечно, можна віднести до галузей, які відіграють значну роль в глобалізаційних процесах. Кіно стає важливою складовою сучасної медіасфери або глобального цифрового середовища («цифрового розуму»), яке формується під впливом інфосфери – комунікативній системі мережевої бази даних.

Негативні та позитивні риси глобалізації знайшли відбиття у кінопроцесі в цілому. До позитивних рис можна віднести вплив глобалізації на

розповсюдження кінофільмів по всьому світу. Але з іншого боку – глобалізація кінобізнесу несе реальні загрози для національних кіноіндустрій. Ще одна загроза – це нав'язування певних кіноштампів, уніфікація, яка стримує творчій розвиток національного кіно.

Сучасне кіно – це цифровою продукт епохи глобалізації. Світовий кінобізнес став драйвером глобалізації, а його основний продукт - кінофільм - глобальним продуктом. Кінобізнес сприяє інтернаціоналізації людського капіталу, товарів, фінансових потоків, інформації. У світовому кінобізнесі оцінка успішності кінопроекту і на стратегічному, і на оперативному рівнях виконання проекту ґрунтується на аналізі створення додаткової вартості на різних стадіях кінопроекту. Споживча вартість типових послуг відтворюється в процесі споживання. У ситуації кіновиробництва матеріальний продукт (фільм) є в той же час послугою (перегляд кінофільму глядачем). Таким чином кіновиробництво відноситься до сфери послуг, яка передбачає наявність виробничого процесу при створенні фільму. У кінобізнесі ланцюжок створення додаткової вартості має яскраво виражений специфічний характер. Зокрема, еластичність попиту за ціною буде залежати від стадії економічного циклу в країні. Коли падає рівень життя населення в кризовий період, відбувається заміщення товарів і послуг – замість туристичних послуг, наприклад, люди споживають послуги і товари кіноіндустрії.

Виклики глобалізації впливають на кінобізнес. В першу чергу, це проблеми захисту авторських прав, захисту інформації. Незважаючи на наявність позитивного і негативного впливу піратства на касові збори, піратство призводить до комерційних втрат, не кажучи вже про правовий і соціальний збитки. Неоднозначний вплив на соціо-культурне середовище різних країн має домінування американської продукції на світовому кіноринку, яка нав'язує цінності і стандарти певної культури всьому світові. Також слід відзначити чутливість світового кінобізнесу до виникнення нових технологій.

Яскравим прикладом цього є швидке поширення цифрових екранів в усіх регіонах, виникнення кінотеатрів принципово нового покоління.

Кінопрокат – є важливою складовою процесу кіновиробництва. Кінопрокат здійснює взаємозв'язок між виробником кіно та глядачами. Головне завдання кінопрокату – вилучення максимальних прибутків від демонстрації фільмів та надання супутніх послуг. Ефективність кінопрокату залежить від якості досліджень ринків сбуту, від технічного обладнання кінотеатрів, мультиплексів. Вітчизняний ринок кінопрокату ще далекий від насичення сучасними кінотеатрами.

Важливий вплив на розвиток індустрії кіно дають *кінофестивалі*. Підсумовуючи огляд вітчизняного кінофестивального руху слід зазначити, що говорити про ці заходи можна довго. Досвід найбільш гучних українських кінофестивалів (Міжнародний кінофестиваль „Молодість” найбільша регулярна кіноподія України та Східної Європи за версією FIAPF (єдина організація телевізійних продюсерів та кінопродюсерів світового масштабу), Одеський міжнародний кінофестиваль – один із найбільших за кількістю глядачів у Східній Європі) дав зрозуміти головне: українські кінематографісти нарешті оформилися як дієздатна спільнота, яка готова внести свій творчий вклад у розвиток світового та вітчизняного кіно. Розвиток вітчизняних фестивалів сприяє відродженню української кінематографії та більш менш цивілізованого національного кіноринку. Кінофестивалі стають майданчиками для вивчення глядацьких уподобань, що враховується в процесі відбору стрічок для кінопрокату. Кінофестивалі формують певний простір свободи вибору – як для режисерів, так і для глядачів.

Якщо зосередити увагу на найгостріших проблемах українського кіно, то можна побачити, що навіть не зважаючи на недостатнє фінансування навчальних кіноустанов, відсутність необхідних технічних засобів для фільмування, українське кіно продовжує не просто жити, а й набирає обертів. Хочеться вірити, що не за горами той час, коли на відомих кінофестивалях

нагороджуватимуть й українські повнометражні стрічки. Для цього важливо брати на увагу, наприклад, нагороди, які здобувають студенти університету театру, кіно і телебачення ім. Карпенка-Карого поза межами нашої держави. Прикладами якісного сучасного українського кіно можуть бути такі кінострічки, як «Гуцулка Ксеня», «Мої думки тихі», «Віддана», «Наші котики». Але, нажаль, знайти це кіно у вільному доступі у мережі – дуже складно і це безперечна проблема, яка потребує свого негайного вирішення. Кіно не може існувати без глядача, без відповідного медіа дискурсу, який може формуватися тільки в умовах вільного перегляду відповідних кінострічок. Українського кіномистецтво ґрунтується на здобутках митців 50–90-х років, воно пов'язане з творчістю Р. Балаяна, М. Белікова, Л. Бикова, В. Брауна, А. Буковського, К. Муратової та іншими.

Сучасне людство майже не можливо уявити без кіно. Кіно можна без перебільшення назвати мовою ХХ століття. Причина існування кіно взагалі полягає в тому, що люди прагнуть пригод, захоплення, гумору, ризику, емоційних змін. Зміни в культурі багато в чому відбуваються за рахунок того нового, що виникає в кіно. Кіно певною мірою передує тому, що може відбуватися у світі. Глядач обирає з кіновигадок те, що варто застосовувати у своєму житті. Завдяки кіно життя стає більш насиченим та цікавим.

Саме тому в усьому світі кіно – це складова національного престижу, спосіб консолідації нації на рівні продукування якісного кінопродукту. І нам залишається сподіватися на відродження кіноіндустрії в Україні.

Список джерел та літератури

1. Агрест-Короткова С. Сінергія: KharkivMusicFesta // День, 2018. 28 берез. С.6
2. Беззуб І. Боротьба з інтернет-піратством в Україні: оцінки експертів / URL:http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=874:internet-piratstvo&catid=8&Itemid=350. (дата звернення: 27.04.2020)
3. Бельська Т. В. Громадянське суспільство як суспільно-політичне явище// Публічне управління : теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. №3(7). Харків: Вид-во “ДокНаукДержУпр”, 2011.С. 67–73.
4. Брюховецька Лариса. Приховані фільми. Українське кіно 1990-х. Київ: В-во АртЕк. 2003. 384 с.
5. Брюховецька Лариса. Кіносвіт Юрія Ілленка. Київ : Редакція журналу «Кіно-Театр», В-во «Задруга». 2006. 288 с.
6. Войтович Р. Мережеве суспільство як нова форма соціальної організації в умовах глобалізації / Р. Войтович // Політичний менеджмент. 2010. № 5. С. 3–18.
7. Гинзбург С. Кинематография дореволюционной России. Москва : Аграф, 2007 . 490 с.
8. Делягин М. Мировой кризис : Общая теория глобализации. Издание второе, переработанное дополненное. Москва : ИНФРА-М, 2003. С 768 с.
9. А. Є. Жукова. Українське радянське кіномистецтво. Київ: 1959. 30 с.
10. Журов Французький прожектор(«Історія українського кінематографа») URL: <https://ru.wikipedia.org> (дата звернення: 27.03.2020).
11. Зубвіна І. Б. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми постаті: [монографія] //Академія мистецтв України; Інститут проблем сучасного мистецтва. Київ : Фенікс, 2007. 296 с.

12. Ілляшенко В. Історія українського кіномистецтва. Київ : «ВІК», 2004. 386 с.
13. Калабихина Е.А., Талагаева А.В. и др. Структура трансформации национальных экономик в процессе глобализации. Отв. Ред. Чихун Л.П. //«МАКС Пресс», Москва : 2013.С 48– 60.
14. Калабихина Е.А. Развитие и финансирование кинопроизводства в странах с развитой киноиндустрией // Научные исследования экономического факультета. Электронный журнал. 2012. Т.4. №1. С.93–129.
15. Канівець І. Еволюція трактування екранного часу в кінематографі// Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2015. Вип. 27. С.284–292. 16. Корнієнко І.С.; Бережний М.М. Київ : Мистецтво, 1963. С. 71.
16. Корнієнко, І. С. Про кіномистецтво : у 2-х т. / І. С. Корнієнко ; [Упоряд. К. С. Корнієнко ; Вступ. ст. Б. С. Буряка]. Київ : Мистецтво Т. 1 : 1985. 240 с .
17. Литвиненко Н. Аншлаг українського кіно // Сільські вісті. 2012. С.30.
18. Левицька Л. Наше кіно – в маси!// Голос України. 2012. С.35.
19. Глобалистика. Энциклопедический словарь. Гл.ред. Чумаков.А.Н.; Мазур.И.И.; Гэй.В .Нью-Йорк: Изд-во «Родопи», 2014. 531 с.
20. Мірошніченко Г. У нашої мультиплікації все попереду? // Голос України: Глобальна культура 2017. С. 719.
21. Младеновська Н.І .«Молодість» // Демокр. Україна: 2012. С. 43.
22. Образ журналіста в игровом кінематографі США и Європи в конці ХХ начале ХХІ URL: <https://ppt-online.org/5245>. (дата звернення: 12.05.2020).
23. Орлов О.І. Кінематограф незалежної України як «Дзеркало» Кордоцентричної Ментальності. Київ: Мистецтво .2017. 113 с.

24. Пиріг Л. Український кінематограф у дзеркалі філателії URL: https://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1068 (дата звернення: 20.05.2020).
25. Підгора-Гвядзовський Я. „Поводир”, шлях до прозріння // Дзеркало тижня. Україна. 2014. С. 14–28.
26. Панченко А. Наше кино: врач-драчун, Иван-Сила и трубач // Сегодня. 2012. С. 40.
27. Пітулей В. Глобалізація як визначальний феномен сучасності / В. Пітулей // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2014. Вип. 18. С. 104.
28. Прорывай Е. Кина не будет // Веч. вести. 2013. С. 10.
29. Проскуріна М. О. Специфіка зайнятості в сфері культурних індустрій. // Національні культури в глобалізованому світі. Київ: КНУКіМ, 2017. 410 с.
30. Профессия – продюсер кино и телевидения. Практические подходы: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Продюсерство кино и телевидения» и другим кинематографическим специальностям [под ред. В. И. Сидоренко, П. К. Огурчикова. Москва : ЮНИТИ-ДАНА]. 2010. 711 с.
31. Разлогов, К. Э. Не только о кино. Москва: Совпадение, 2009. С. 285.
32. Скуратівський В. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття: Генеза. Структура. Функція, тт. 1-2. Київ : Поезія, 1997. 437 с.
33. Современные проблемы кинобизнеса. Материалы международной научно-практической конференции. Москва : ВГИК, 2012. 217 с.
34. Тарасов К., Бабушкин Ф., Рондели Р., Хренов Н. Кинопроцесс в коммуникативной перспективе Москва : Белый берег, НИИ киноискусства, 2008. 360 с.

35. Теплиц Е. История киноискусства 1895-1927 / Ежи Теплиц; [пер.с польского В. Головского] Москва : Прогресс, 1968. 336 с .
36. Тримбач С. : Загибель богів. Ідентифікація автора в національному часо-просторі. В., 2007.100 с.
37. Ульянова М. А. Особенности маркетинга кинорынка и специфика кинопродукции как объекта маркетинга // Маркетинг в России и за рубежом. 2000. № 2. С. 62.
38. Холодинська С. М. Кінематограф і телебачення - "поліфонічні" види мистецтва (естетико-художні особливості) // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.:2012. Вип. 4. С. 96.
39. Черкасова Н.О.Сучасна індустрія кінодистрибуції в Україні //Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр.наук.-теорет. конф. молодих учених, 2012 р. / Харків. держ. акад.культури, Харків, 2012. С. 208.
40. Электронный архив Харьковского национального педагогического университета имени Г. С. Сковороды URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua> (дата звернення: 24.03.2020).
41. Янсон Т.Ф Особенности современного кинопроката и предпосылки прогнозирования коммерческого успеха фильма // Сборник научных трудов. Вып. 13. 2002. С. 6.